

عنوان مقاله:

تأثیر رودخانه دز و عوارض توپوگرافیک حاشیه آن بر پدافند بین عامل در بافت تاریخی شهر دزفول

محل انتشار:

همایش ملی باستان شناسی و معماری سازه های آبی دزفول (سال: 1390)

تعداد صفحات اصل مقاله: 21

نویسندگان:

مسعود صفایی پور - دانشگاه شهید چمران - دانشکده علوم زمین - استادیار و عضو هیئت علمی گروه

رضا احمدی - دانشگاه شهید چمران - دانشگاه علوم زمین - دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا

انیس داوودی - دانشگاه شهید چمران - دانشکده ادبیات و علوم انسانی - دانشجوی کارشناسی ت

خلاصه مقاله:

موقعیت و ویژگی‌های خاص جغرافیایی ایران از گذشته‌های بسیار دور در قبال قدرت‌های بزرگ آن زمان حکومت‌های ایران را به اهمیت ایجاد نقش مهم پدافندی، نظامی و دفاعی بر ایجاد استحکامات دفاعی در مقابل حملات این دشمنان واداشته است. در شهرهای تاریخی ایران از نظر به‌کارگیری پدافند ای جامد شهری اولین و مهم‌ترین عاملی که مورد توجه قرار می‌گرفت و کامیابی این شهرها با توجه به عوامل دفاعی بود. در این باره عوامل اقلیمی مثل کوه، رودخانه، جزایر، کناره دریاچه به عنوان شرایط مطلوب مکانی به عوامل دفاعی شهرها کمک می‌کرد. شهرها معمولاً در مناطق استقرار می‌یافتند که با تکیه بر محیط منطقه به راحتی قابل دفاع می‌کردند. بافت قدیم شهر دزفول از جمله دیگر این بی نظیرترین بافت‌های قدیمی کشور می‌باشد که هسته اولیه آن یعنی محله قلعه در دوره ساسانی به وجود آمده است از آن زمان تاکنون این شهر موجودیت خود را حفظ نموده است. از جمله مهم‌ترین دلایل حفظ موجودیت دزفول، مکان یابی هنرمندانه به صلح در کنار رودخانه دز و به خدمت گرفتن عوارض توپوگرافیک مشرف به رودخانه می‌باشد که به بستری شکل یک سیستم دفاعی کم نظیر فقه را به وجود آورده‌اند. هدف این تحقیق شناسایی عناصر و عوامل پدافند به یک عامل در بافت قدیم دزفول در رابطه با تأثیر عوامل طبیعی در آن و کارایی آن‌ها در گذشته و حال است. به همین منظور برای درک بهتر این موضوع از روش‌های تاریخی، توصیفی و تحلیلی استفاده شده است و اطلاعات و اسناد تاریخی در مورد شهرهای ایران و دزفول به صورت اسنادی و کتابخانه ای جمع‌آوری شده است. نتایج حاصله نشان می‌دهد که مکان یابی بافت قدیم شهر دزفول به شکلی بود که با تکیه بر امکانات که محیط اطراف ارائه می‌داد بتوان با صرف کمترین هزینه شهر را از گزند هجوم دشمنان دور نگه داشت. این مکان یابی به شکلی بود که همه امکانات طبیعی منطقه را به خدمت خود گرفته بود و هم در تطابق کامل با عناصر انسان ساخت پدافند ایر عامل چون برج و بارو، خندق و تل... بود. وقتی که این عوامل و عناصر با هم تلفیق می‌شدند شهر را به صورت دژی استوار در می‌آورد که تسخیر آن راحتی برای مجوز در این ارزش‌ها دشوار می‌کرد. با گذشت زمان در نتیجه تغییر در نوع تسلیحات و به تبع آن تغییر در روش و نوع جنگها دیگر امکان تکیه صرف در شرایطی ویژه جغرافیای محل برای مقابله با تهدیدات نظامی مدرن وجود نداشت. با این وجود عوامل جغرافیایی و محیطی که بافت قدیم شهر دزفول در کنار آن‌ها احداث شده است هنوز هم می‌تواند در مقابل تهدیدات نظامی احتمالی که ممکن است در آینده رخ دهد مقاومت کرده پدر به بقا و پایداری شهر کمک کند.

کلمات کلیدی:

پدافند غیر عامل، بافت قدیم، رودخانه دز، عوارض توپوگرافیک، محله قلعه

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/164987>

